

REGISTERBLAD**Datum:** 2000-02-07**OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I SÖDERMANLANDS LÄN****Identitetsnummer:** NRO 04 021**Områdesnamn:** Misteln- Ånhammar- Dunkern**Kommun:** Gnesta och Flen**Kartblad:** Topografiska kartan nr 10H SV**Area:** 2 558 ha, varav 1747 ha land och 811 ha sjö vatten**Naturgeografisk region:** Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken**Kust/havsregion:****Regionindelning för sjöar och vattendrag:** Huvudavrinningsområde 65 Nyköpingsån**Agrara kulturlandskapsregioner:** Centralbygden**Landskapsformer:** Sprickdalslandskap**Riksvärde**

Odlingslandskap	Äng	Fauna
	Naturbetesmark	Flora
Sjö	Fauna	
Sumpskog		

Värdeomdöme: Dunkern och Misteln är två klarvattensjöar där vattenståndet inte är förändrat i modern tid. I sjön Dunkern finns ishavsrelikten *Mysis relicta*. Sjöarnas omgivningar utgörs av en sörmländsk mellanbygd med ett jordbruks- och skogslandskap med lång kontinuitet. Vållhävdade ängar och naturbetesmarker i stor omfattning. Art- och individrika växt- och djursamhällen i ängar, naturbetesmarker, ädellövskogar och naturskogar. Ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden (objekt R23, 80-5, 80-2, 82-3). Herröknanäs och betesmarker vid Ånhammar ingår i Naturvårdsverkets nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt 61-11 och D8005). Klass I, II och III-område i länsstyrelsens naturvårdsprogram.

Huvudkriterier: A, B, C, D.**Stödskriterier:** (ej rangordnade) mångformighet, storlek, naturlighet, kontinuitet, representativitet, nyckelområde, särprägel, funktion och betydelse för flora/fauna, raritet.**Förutsättningar för bevarande:** Fortsatt jordbruk med ängsbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement, naturliga vattenfluktuationer, naturvårdsinriktat skogsbruk och fri utveckling av vissa skogsbestånd. Områdets värden kan påverkas negativt av: Upphört eller minskat ängsbruk eller betesutnyttjande, tillförsel av näringsämnen och gifter, onaturlig vattenreglering, bebyggelseexploatering, större avverkningar, energiskogsodling, plantering och

invandring av gran, igenväxning, täkt, dikningar, övergödning, avloppsutsläpp, kemisk bekämpning.

Säkerställande: Herröknanäs och Ånhammarsnäset ingår i Natura 2000.

Områdets huvuddrag: Området som ligger i centrum av den sörmländska sjöplatån, präglas av sprickdalsterräng och upptas av de i NV-SO orienterade sjöarna Dunkern och Misteln med omkringliggande landområden. Sjöarna är belägna i en bred flack dalsänka och utgör en viktig länk i det sjösystem som via Kyrksjön och Nalten rinner ut i Båven. Dunkern har ett största djup av 43 m. Mellan sjöarna finns en smal förbindelse, Järnaån. Landskapet är småkuperat.

Dunkern och Misteln är relativt opåverkade klarvattensjöar. Båda har hög alkalinitet och är därmed ej direkt försurningskänsliga. Halten organiskt material och humusämnen är störst i Dunkern. En biologisk undersökning av sjön Dunkern har visat att sjön är biologiskt mångformig och har en hög biologisk funktion. Den är en av få större oreglerade sjöar i länet. Strand och grundbotten är mycket varierad med en sparsam - rikligt utvecklad artrik strand- och vattenvegetation. Floran består av såväl eutrofa som oligotrofa arter. Rariteter är höstlånke, styvnate och blekt braxengräs. I Dunkern förekommer nors naturligt samt ishavsrelikten *Mysis relicta*. Förutom vanliga naturligt förekommande fiskarter är gös, sik, siklöja samt signalkräfta inplanterade.

Sjöarnas omgivningar utgörs av en sörmländsk mellanbygd med ett jordbruks- och skogslandskap med lång kontinuitet. Området utgör den mellanbygd i länet som har de högsta naturvärdena i ängar och naturbetesmarker. Vålhävdade ängar och naturbetesmarker förekommer i stor omfattning. I området finns 13 objekt med klass I -- III i länsstyrelsens ängs- och hagmarksinventering (objektnummer 82-10, 82-21 -- 25, 61-9 -- 12, 61-15 --16, 61-28). I herrgårdsmiljöerna finns ett flertal ekhagar, bland annat vid Ånhammar, Ekensholm och Misätter. Vid Herröknanäs finns en stor äng med gamla och grova ekar. I övrigt förekommer öppna hagmarker i stor omfattning, tillsammans med en del björkhagar och andra trädbärande hagmarker.

Art- och individrika växt- och djursamhällen förekommer i stor omfattning i ängar och naturbetesmarker. Bland arter som gynnas av hävd förekommer bland annat fältgentiana, låsbräken, klasefibbla, kattfot, svinrot, och ett flertal arter ängssvampar. I några gamla och grova ekar finns läderbagge.

Barrskog förekommer bl.a. norr om Ånhammar, där en djup bäckravין omges av grov och högstammig granskog med inslag av ädellövsk. Skogsbeståndet är privat skyddat. Skogen är olikåldrig med träd i åldrar upp till 140 år. En del granar har en imponerande grenlängd av 13 m. Här finns ett parti med almblandskog av en för länet ovanlig karaktär bestående av många uråldriga träd och mycket död ved i form av fallträd, lågor och torrakor. Området är mycket rikt på ormbunkar och mossor med även mindre vanliga arter. Floran är även i övrigt rik med flera skuggfördragande arter.

Två raviner med rik flora finns i området, Nytorpsravinen och Kramphultsravinen söder om Misteln. Nytorpsravinen utgör en av de förnämsta växtlokalerna i länets inre delar. Lövträden dominerar i ravinen som i övrigt är mycket artrik och består av lundväxter och skuggtåliga s.k. ravinväxter. Bland intressanta arter kan nämnas storgröe och lundstjärnblomma, båda sällsynta i länet. Ravinområdena är kända exkursionslokaler.

I ett parti med grovstammig barrskog på sydsidan av Dunkern finns ett av länets största bestånd av knärot. Områden med gammal barrskog finns även vid Misteln. Dessa skogsområden har förutsättningar att utvecklas till urskogslika naturskogar. I gammal barrskog i ett till Solbacka hörande rek-reationsområde finns en översilningsmark med yppig vegetation och växtsamhällen

av ovanlig ut-formning.

De grunda vikarna är tillhåll för många sjöfågelarter. Vid Dunkern häckar 15-18 sjöberoende fågelarter bl a storlom. Storskraken har i området en ovanligt rik förekomst, vilket hänger samman med rikedomerna av boplatser i åldriga träd i hag- och skogsmarker. Även andra hålbbyggande arter som knipa, ugglor och hackspettar trivs i området. Fiskgjusen häckar också vid sjöarna. I övrigt kan nämnas häger och kornknarr, vilken har en i länet allt mer vikande stam. Strandängarna utgör värdefulla rastplatser för olika typer av vadare.

Mellan sjöarna ligger Pottkärrret, ett topogent kärr med värdefull sumpskog.

Anmärkningar: Biologisk undersökning av sjön Misteln är planerad. Inventeringar av såväl flora som fauna i området är önskvärda. VMI id 10H1C02

Referenser:

Rydberg, H: Naturinventering Nyköpings kommun Norra delen, Länsstyrelsen 1980

Svedlindh, C: Inventering av ädellövskog i Södermanlands län, Länsstyrelsen 1985,

Sjöundersökningen, Länsstyrelsen 1977

Haglund, J-E: Inventering av sjöar ur naturvårdssynpunkt, Länsstyrelsen 1984

Rydberg, H., Vik, P. 1992: *Ängs- och hagmarker i Södermanlands län*. Länsstyrelsen i Södermanlands län 1992. Nyköping.

Länsstyrelsen i Södermanlands län 1991: *Program för bevarande av natur- och kulturmiljövården i odlingslandskapet*. Nyköping.

Naturvårdsverket 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.

VMI, Länsstyrelsen i Södermanlands län.

Område av riksintresse för naturvården enligt 3 kap 6 § miljöbalken;
Naturvårdsverkets beslut 2000-02-07

Riksintressets benämning: **Misteln-Ånhammar-Dunkern**
Identitetsnummer: **NRO 04 021**
Kommun: **Flen och Gnesta**
Län: **Södermanland**

